

Onderzoek en Monitoring

Vanaf het begin van PaTz zijn onderzoekers van Expertisecentrum Palliatieve Zorg VUmc bij de implementatie betrokken. Deze samenwerking geeft een 'win-win' situatie: zowel onderzoekers als zorgverleners willen weten of PaTz bijdraagt aan verbetering van de palliatieve zorg. Voor allerlei verschillende partijen, waaronder verzekeraars en huisartsen en verpleegkundigen die nog niet aan PaTz meedoen, is het belangrijk om inzichtelijk te maken wat er in PaTz groepen gebeurt. Met de resultaten kan Stichting PaTz werken aan verspreiding van de PaTz-methodiek en richting geven aan plannen ter ondersteuning van PaTz-groepen.

Hieronder gaan we in op de verschillende onderzoeken door de jaren heen en kunt u linkjes vinden naar publicaties. Indien u vragen heeft over een onderzoek of via de onderstaande linkjes niet bij een publicatie komt, kunt u contact opnemen met de onderzoekers via eol@vumc.nl.

Onderzoek bij de eerste vier PaTz groepen (2009 – 2012)

In januari 2010 vond het eerste vragenlijst onderzoek plaats onder de eerste vier PaTz groepen, en een jaar later vond bij diezelfde groepen een tweede meting plaats. In maart 2012 vonden focusgroepen plaats met huisartsen en verpleegkundigen. Hiermee werd onderzocht of PaTz meerwaarde heeft.

Samenvatting resultaten: Implementatie van PaTz leidt tot een verbeterde samenwerking tussen huisartsen en wijkverpleegkundigen. In PaTz-bijeenkomsten vindt uitwisseling van informatie en emotionele ondersteuning plaats. Huisartsen en wijkverpleegkundigen vinden dat de continuïteit van zorg verbetert met PaTz. Aanbevelingen voor brede implementatie zijn kom elke 6-8 weken bij elkaar, stabiele opkomst / deelname is belangrijk, maak goed gebruik van de consulent en zorg voor een goede voorzitter.

Publicatie over de pilot:

- Van der Plas AGM, Hagens M, Pasmaan HRW, Schweitzer B, Duijsters M, Onwuteaka-Philipsen BD. PaTz groups for primary palliative care: reinventing cooperation between general practitioners and district nurses in palliative care: an evaluation study combining data from focus groups and a questionnaire. BMC Fam Pract, 2014. doi: 10.1186/1471-2296-15-14. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24444024>

Onderzoek onder de eerste 38 PaTz-groepen (2011 - 2016):

Zoals genoemd, de ervaringen met PaTz in de pilot (de eerste vier groepen) waren positief. Maar dit was een kleinschalig onderzoek, met een zeer selecte groep huisartsen en verpleegkundigen. Blijven deze resultaten behouden wanneer meer groepen starten met PaTz? Dat hebben we onderzocht door alle groepen die in de periode tussen september 2011 en oktober 2014 via Stichting PaTz startten met PaTz, een vragenlijst te sturen voor start van PaTz en 14 maanden na start. Het gaat om 37 PaTz-groepen.

Samenvatting resultaten: Het identificeren van patiënten met palliatieve zorg behoeften gebeurde meer systematisch na implementatie van PaTz vergeleken met daarvoor. Bij patiënten op het register was de gewenste plaats van overlijden vaker bekend en huisartsen hielden eerder rekening met de mogelijkheid dat de patiënt zou overlijden dan bij patiënten die niet op het register stonden. Verder werd met patiënten op het register vaker een gesprek gevoerd over levensverwachting, fysieke klachten, existentiële aspecten en mogelijkheden van zorg in vergelijking tot patiënten niet op het register. Hieruit werd geconcludeerd dat systematische identificatie van patiënten met palliatieve zorg behoeften verbeterd met implementatie van PaTz, en dat met name het PaTz-register een toegevoegde waarde heeft.

Verder bleek uit analyse van een open vraag over welke patiënten in aanmerking komen voor palliatieve zorg een verschuiving tussen voor- en nameting. Na implementatie benoemen PaTz-deelnemers vaker een levensverwachting van 12 tot 6 maanden. 'Geen behandeling meer mogelijk' wordt minder vaak genoemd na implementatie, in vergelijking tot ervoor.

Publicatie over deze evaluatie:

- Van der Plas AGM, Pasman HRW, Schweitzer B, Onwuteaka-Philipsen BD. Improving palliative care provision in primary care: a pre- and post-survey evaluation among PaTz groups. Br J Gen Pract, 2018; 68(670): e351-e359. doi: 10.3399/bjgp18X695753. Epub 2018 Mar 26. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29581128>
- Bijdrage voor het EAPC congres in 2016: [abstract](#) en [poster](#).

Doorontwikkeling van PaTz als een instrument om de eerstelijns palliatieve zorg te verbeteren (2015 – 2020) (Palliantie project Further development of PaTz as an instrument for improving palliative care in the primary care setting).

Uit de voorgaande twee onderzoeken bleek dat PaTz veelbelovend is om de palliatieve zorg te verbeteren. Verder blijkt er veel enthousiasme te zijn voor PaTz in Nederland. Tegelijkertijd komen er uit de praktijk en evaluaties belangrijke aandachtspunten voor verdere ontwikkeling van PaTz. Zo blijken er verschillende PaTz varianten te zijn ontstaan, waarin elementen aan het basisconcept van PaTz zijn toegevoegd. De varianten op dit basisconcept van PaTz verschillen in participanten (bv. participatie van een coördinator van vrijwilligers) en wijze van gebruik van het zorgregister (bv. uitgebreider) en organisatie (bv. vanuit een hospice). Het is niet duidelijk hoe deze varianten zich verhouden tot het basisconcept van PaTz met betrekking tot tijdsinvestering, haalbaarheid en effecten op de zorg aan het levenseinde. Verder is er behoefte aan betere training voor PaTz-voorzitters en is het belangrijk wijkverpleegkundigen te empoweren voor hun rol in een PaTz-groep. Vandaar dat het Palliantie project is opgezet.

Het project heeft de volgende 4 deelprojecten:

- I. Een behoeften inventarisatie t.a.v. wat er nodig is om palliatieve zorg in de thuissituatie te verbeteren
- II. De PaTz methodiek door ontwikkelen op verschillende onderdelen
- III. Vergelijking van 4 bestaande PaTz varianten om de (meer)waarde van de 3 varianten met extra elementen te onderzoeken
- IV. Verdere implementatie door zowel het updaten van de huidige groepen over nieuwe ontwikkelingen en het opstarten van nieuwe groepen.

Met name in deel I en III en in mindere mate in deelproject II heeft onderzoek plaatsgevonden.

Samenvatting resultaten: Dit project is nog gaande. Er zijn al wel verschillende publicaties over de doorontwikkeling van PaTz verschenen. De eerste drie publicaties in onderstaande lijstje gaan over knelpunten in de palliatieve zorg in het algemeen, en de eerste en laatste publicatie 1 en 4 gaan (mede) over PaTz in het bijzonder. Deze lijst wordt in de loop van 2019 en 2020 nog aangevuld met nieuwe publicaties.

Publicaties over deel I:

- Koper I, Pasman HRW, Schweitzer B., Onwuteaka-Philipsen BD. Palliatieve zorg in de eerste lijn: resultaten van een landelijke behoefte-inventarisatie onder zorgverleners, patiënten en naasten en de rol van PaTz hierbij. 2017. VUmc, Amsterdam. <https://www.patz.nu/patz-nieuws/74-rapport-behoefte-inventarisatie-palliatieve-zorg-in-de-eerste-lijn>
- Koper I, Pasman HRW, Onwuteaka-Philipsen BD. Experiences of Dutch general practitioners and district nurses with involving care services and facilities in palliative care: a mixed

methods study. BMC Health Serv Res, 2018;18(1):841. doi: 10.1186/s12913-018-3644-2.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/30409204>

- Koper I, Pasma HRW, Van der Plas AGM, Schweitzer B, Onwuteaka-Philipsen BD. The association between PaTz and improved palliative care in the primary care setting: a cross-sectional survey. BMC Fam Pract, 2019;20(1):112. doi: 10.1186/s12875-019-1002-z.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/31376833>

Publicaties over deel III:

- Koper I, Pasma HRW, Van der Plas AGM, Schweitzer B, Onwuteaka-Philipsen BD.
[Factsheet](#) - Het gebruik van het PaTz-register in de palliatieve zorg. Amsterdam, 2019:

De PaTz Monitor (vanaf 2017)

Stichting PaTz wil graag inzicht hebben in hoe de PaTz-groepen in de dagelijkse praktijk functioneren en waar zij tegen aan lopen. Ook willen zij PaTz-groepen spiegelinformatie kunnen geven. Daarom zijn we vanaf 2017 begonnen met een jaarlijkse monitor. Met de PaTz Monitor krijgen we beter inzicht in het functioneren van de PaTz-groepen. Ook vragen we in de Monitor naar mogelijkheden en wensen wat betreft de ondersteuning van PaTz-groepen. De PaTz Monitor wordt jaarlijks verstuurd naar alle groepen die bekend zijn bij Stichting PaTz en die minimaal een half jaar actief zijn.

Publicaties over de Monitor:

- Van der Plas AGM, Pasma HRW, Van Wijmen MPS, Koper I, Schweitzer B, Onwuteaka – Philipsen BD. Resultaten van de PaTz Monitor 2017. Factsheet:
https://www.patz.nu/images/nieuws/Factsheet-PaTz-Monitor-2017_VUmc_def.pdf
- Van der Plas AGM, Pasma HRW, Van Wijmen MPS, Koper I, Schweitzer B, Onwuteaka – Philipsen BD. Resultaten van de PaTz Monitor 2017. Rapport:
https://www.patz.nu/images/nieuws/PaTz-Monitor-2017_rapportage_def.pdf
- Van der Plas AGM, Pasma HRW, Koper I, Onwuteaka – Philipsen BD. Resultaten van de PaTz Monitor 2018. Rapport:
https://www.patz.nu/images/home/2019_12_23_PaTz_Monitor_2018_rapportage_def.pdf
- Van der Plas AGM, Pasma HRW, Koper I, Onwuteaka – Philipsen BD. Resultaten van de PaTz Monitor 2018. Factsheet:
https://www.patz.nu/images/home/Factsheet_PaTz_Monitor_2018_VUmc.pdf